

תשס"ה - 2005

אוניברסיטת בר-אילן

החוג המשולב למדעי החברה

"פסיכולוגיה התפתחותית"

74-220-02

ד"ר גולדבלום נעמי

1. התפתחות הקוגניטיבית לפי פיאגה
  - א. מונחים כלליים
    1. סכמות
    2. הסתגלות
    3. אירגון
    4. הטמעה - assimilation
    5. התאמה - accommodation
  - ב. השלב הסנסורי-מוטורי
    1. ששת תת-השלבים
    2. ניסויים לבדיקת אמיתות התיאוריה
  - ג. השלב הקדם-לוגי - pre-operational
    1. לשון, משחקי "כאלו", ציור, חוסר שימור, איגוצנטריות
    2. ניסויים לבדיקת אמיתות התיאוריה
  - ד. שלב החשיבה המוחשית - concrete operations
    1. שימור, מיון לקבוצות, סידור, מפות קוגניטיביות
    2. מגבלות תרבותיות
  - ה. שלב החשיבה הצורנית - formal operations
    1. חשיבה מדעית, חשיבה לוגית, אגוצנטריות של התבגרות
    2. מגבלות
  - ו. השאלה אם התפתחות באמת חלוקה לשלבים נפרדים
    - ז. יישום במערכת החינוך
2. הגישה הקוגניטיבית-חברתית של ויגוטסקי
  - א. חשיבות השפה
  - ב. הפנמת הדילוג עם המבוגר
  - ג. ZPD - Zone of Proximal Development
  - ד. יישום במערכת החינוך
3. אינטליגנציה ומבחני IQ
  - א. מה זה אינטליגנציה?
    1. כושר הוליסטי או אוסף של יכולות ספציפיות?
    2. הגורם הכללי g של ספורמן
    3. הגורמים הספציפיים של Thurstone
    4. הגישה של Cattell - אינטליגנציה מגובשת ואינטליגנציה גמישה.
    5. הגישה של Gardner - multiple intelligences
  - ב. מבחני IQ
    1. המבחן של Wechsler
    2. הציון לפי Binet ולפי Wechsler
    3. כושר הניבוי של המבחנים
    4. שינויים בתוך הפרט במשך ההתפתחות
      - ג. התרומות של התורשה והסביבה
        1. מתאמים בין קרובי משפחה
        2. מחקרים עם ילדים מאומצים
        3. הסברים לציונים הנמוכים של ילדים מהמעמד הנמוך
        4. השפעות משותפות והשפעות לא-משותפות של הסביבה המשפחתית

4. התפתחות הלשון

א. התיאורית

1. למידה

2. מולדות

3. קוגניציה כללית

ב. התפתחות הסמנטיקה

1. מלים, מושגים ומציאות

2. תת-הכללה והכללת-יתר

3. יכולות מטה-לשוניות

ג. התפתחות הדקדוק

1. שלב המילה הבודדת

2. שלב הדו-מילי - האם יש לילד "דקדוק משלו"?

3. מורפולוגיה ומילות עזר

4. חוקיות-יתר

5. משפטים מורכבים

6. למידה על-ידי הרחבה, ולא על-ידי תיקון

7. Motherese

ד. התפתחות הפרגמטיקה

1. השתתפות בשיחה

2. דיבור בלתי-ישיר

3. הבנת הפרספקטיבה של האחר

ה. התפתחות הדו-לשוניות

5. התפתחות הרגשות

א. הרגשות הבסיסיים

1. ההרכב של רגשות בכלל

2. התפתחות הרגשות הספציפיים: שמחה, פחד, כעס, עצבות

ב. הרגשות המורכבים

1. אהבה - התקשרות ואמפתיה

2. הרגשות שדורשות מודעות עצמית: גאווה, בושה, אשמה

6. מזג (Temperament)

א. הגדרה ורשימת תכונות

ב. אשכולות של תכונות המאפיינות את רוב הילדים

ג. מידת ההתאמה מגיל לגיל ובין קרובי משפחה

ד. השפעת סגנון הורות

7. מודעות עצמית

א. שני המימדים - פנימית וחיצונית

ב. הסימן החיצוני הראשון - הכרה שהדמות בראי הוא העצמי

ג. השימוש ב"אני" וב"שלי"

ד. Theory of mind

8. הערכה עצמית

א. התכונות המוערכות בגילים שונים

ב. הערכת היכולת

1. Mastery orientation vs. learned helplessness

2. דרכים לשפר את הערכת היכולת

9. התפתחות המוסר

א. הגישה הסוציו-ביולוגי

ב. הגישה של פרויד

ג. החשיבות של דוגמא אישית והסבר

ד. השלבים של קולברג